

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ
т.в.о. декана юридичного факультету

Надія МОСКАЛЮК

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ННІНОТ

Святослав ПИТЕЛЮК

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ
2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

“НАВИКИ ПОВЕДІНКИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ”

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 26 «Цивільна безпека»
Спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»
Освітньо-професійна програма – «Правоохоронна діяльність»

Кафедра безпеки та правоохоронної діяльності

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практ. Занят.	ІРС	Тренінг, КПІЗ	СРС	Разом	Екзамен (сем.)
Денна	2	3	28	14	3	6	99	150	3
Заочна	2	3,4	8	4	-	-	138	150	4

Тернопіль – ЗУНУ
2023

Робочу програму склав доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності, к.ю.н., Ігор МЕТЕЛЬСЬКИЙ

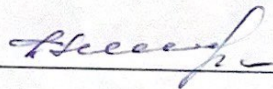
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри безпеки та правоохоронної діяльності (протокол № 1 від 29.08.2023 р.)

В.о. завідувача кафедри Ігор МЕТЕЛЬСЬКИЙ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності “Правоохоронна діяльність” (протокол № 1 від 30.08.2023 р.)

Керівник групи забезпечення спеціальності “Правоохоронна діяльність”

Ніна РОГАТИНСЬКА

ГАРАНТ ОПП Юрій ПЛЮКОВ

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«НАВИКИ ПОВЕДІНКИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ»**

1. Опис дисципліни «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях»

Дисципліна – «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях»	Галузь знань, напрям підготовки, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань: 26 «Цивільна безпека»	Статус дисципліни вибіркова Мова навчання Українська
Кількість залікових модулів - 3	Спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»	Рік підготовки: Денна – 2 Заочна -2 Семестр: Денна – 3 Заочна – 3,4
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: Денна – 28 год. Заочна – 8 год. Практичні заняття: Денна – 14 год. Заочна – 4 год.
Загальна кількість годин – 150/150.		Самостійна робота: Денна – 99 год. Тренінг, КПІЗ - 6 год. Заочна – 138 год. Індивідуальна робота: Денна – 3 год.
Тижневих годин – 10,7 год., з них аудиторних – 1,5 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Навчальна програма зорієнтована, насамперед, на формування та удосконалення у студентів поведінкових установок на збереження життя і здоров'я в екстремальних службових умовах, підтримувати професійно-психологічну готовність як систему правил і техніки поведінки по забезпеченню особистої безпеки працівників правоохоронних органів в складних штатних та позаштатних службових ситуаціях; формування навичок самостійно здійснювати діагностичну та консультативну роботу з особами, які пережили екстремальні, психотравмуючі ситуації.

У результаті вивчення дисципліни «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях» студенти повинні:

знати:

- основні поняття, категорії та термінологію;
- сутність поняття екстремальності, основні підходи до її вивчення в зв'язку з потребами практики;
- своєрідності екстремальних ситуацій, чинники та умови, що роблять їх небезпечними для людини;
- ознаки, види, рівні та етапи розвитку екстремальної поведінки людини в професійній діяльності;
- особливості і характер змінених станів психіки в екстремальних умовах;
- індивідуальні (нейродинамічні, характерологічні, вікові, професійні) особливості прояву психоемоційної напруженості;
- зміст та основні напрями та технології профілактики та подолання стресових та постстресових психоемоційних станів, як наслідків неадекватної екстремальної поведінки;
- зміст та сутність екстремальних ситуацій в діяльності працівників Національної поліції;
- поняття та сутність поняття «стресостійкість».

вміти :

- виявляти зовнішні та особистісні ознаки екстремальності та екстремальної поведінки;
- визначати чинники, що сприяють формуванню станів психоемоційної напруженості (стресових та постстресових);
- використовувати адекватні методи діагностики негативних станів психоемоційної напруженості;
- надавати допомогу особам, які потрапили в екстремальну ситуацію, та виходити із таких ситуацій самостійно;
- бути стійкими до стресових та екстремальних ситуацій.

2.2. Завдання вивчення курсу

Студенти спеціальності «Правоохоронна діяльність» повинні в процесі навчання глибоко і всебічно отримати знання, сформувати уміння і навички в межах розгляду тем дисципліни «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях».

Мета проведення лекцій полягає у тому, щоб ознайомити студента з основними положеннями курсу «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях», включаючи положення, які дискутуються в науці або ж взагалі досі не висвітлені у літературі; розглянути позиції правозастосовної практики.

Мета проведення лекцій полягає у:

- викладенні студентам у відповідності з програмою та робочим планом основних правових понять;
- сформувати у студентів цілісну систему теоретичних знань з курсу «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях».

Мета проведення практичних занять полягає в тому, щоб виробити у студентів практичні навички, зокрема: аналізувати та застосовувати відповідні нормативно-правові акти,

робити самостійні науково обґрунтовані висновки та узагальнення, аргументовано відстоювати свою правову позицію.

Завдання проведення практичних занять:

- засвоїти та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях;
- навчитися використовувати знання в практичній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях»

Змістовий модуль 1 «Поняття та сутність екстремальності, екстремальних ситуацій у правоохоронній діяльності»

Тема 1. Поняття та сутність екстремальності. Основні концепції визначення екстремальної поведінки.

Поняття та види екстремальних ситуацій. Екстремальні ситуації в професійній діяльності. Основні чинники виникнення екстремальності та екстремальної поведінки. Екстремальні фактори психогенного ризику. Основні теорії (концепції) визначення екстремальної поведінки.

Психофізіологічний підхід в дослідженні екстремальної поведінки. Нейродинамічні та індивідуально-диференційні відмінності у екстремальній поведінці. Медико-біологічний напрям в дослідженні екстремальності.

Психоаналітичний та психодинамічний підхід в поясненні причин і наслідків впливу екстремальних умов на особистість. Підсвідома регуляція поведінки в екстремальних умовах.

Інформаційно-когнітивні концепції екстремальної поведінки. Когнітивні конструкти як чинники екстремальної поведінки.

Тема 2. Психологічні та організаційно-функціональні особливості екстремальної поведінки.

Характеристика різновидів екстремальної поведінки людини в професійній сфері. Деструктивні наслідки екстремальності щодо мотиваційних та конативних складових діяльності.

Стани психоемоційної напруженості. Особливості та критерії оцінки стресів. Типові стресори професійної діяльності. Стресові та постстресові емоційні стани.

Фрустрація як стан психоемоційної напруженості. Об'єктивні та суб'єктивні чинники виникнення фрустрацій. Поняття фрустраційної толерантності: психофізіологічний та психологічний аспекти.

Психоемоційний стан внутрішньо особистісного конфлікту. Свідоме та неусвідомлене у виникненні конфлікту. Типові конфліктогени в професійній діяльності. Діагностичні критерії внутрішньо особистісного конфлікту.

Поняття та характеристики афективних психоемоційних станів. Різновиди афектів: ознаки та особливості проявів. Психологічні компетенції в роботі з афектами.

Тема 3. Психологічні чинники діагностики та профілактики станів психоемоційної напруженості в екстремальній поведінці.

Різновиди і моделі діагностики і профілактики психоемоційної напруженості. Основні методологічні підходи в організації допомоги в подоланні наслідків екстремального впливу.

Робота з психічною травматизацією під час події і після неї. Прийоми екстреної допсихологічної допомоги. Психологічне супроводження та емоційна підтримка. Психологічна інтервенція: поняття та сутність. Психологічний дебрифінг та дефюзинг. Технологія ДПРО.

Посттравматичні стресові розлади: діагностичні критерії та ознаки. Методики діагностики ПТСР. Когнітивно-біхевіоральна терапія ПТСР. Арттерапія та психодрама. Перебудова світоглядних позицій на основі гуманістичного підходу.

Змістовий модуль 2 «Поведінка працівників правоохоронних органів в екстремальних умовах»

Тема 4. Поведінка працівників правоохоронних органів в екстремальних умовах.

Загальна характеристика нормативно-правової бази щодо навиків поведінки в екстремальних ситуаціях при здійсненні правоохоронної діяльності. Основні напрями поведінки працівників правоохоронних органів в екстремальних ситуаціях.

Тема 5. Особиста безпека правоохоронця.

Вплив умов, змісту і форм професійної діяльності на особисту безпеку правоохоронця; ступінь професійної захищеності працівника; наявність спеціальних заходів організаційно – правового, управлінського і матеріально-технічного характеру для особистого захисту правоохоронця. Рівень професійно-психологічної підготовленості працівника і наявність у нього спеціальних знань та вмінь по забезпеченню особистої безпеки.

Тема 6. Тактичні дії працівників поліції та типові недоліки, допущені при виникненні екстремальних умов.

Особливості тактичних дій працівників поліції та типові недоліки допущені, при виникненні екстремальних умов.

Тема 7. Поняття, риси та особливості «стресостійкості».

Визначення поняття стресостійкості. Окреслення основних ознак стресостійкості. Способи формування стресостійкості. Особливості та значення стресостійкості в роботі працівника правоохоронного органу.

Тема 8. Формування опановуючої поведінки у працівників правоохоронних органів.

Напрями вирішення стресонасиченої ситуації. Поняття «копінг-поведінки». Підходи у вирішенні проблеми опанування стресом. Нейтралізація дії стресу та її методи. Корекція та відновлення ресурсів.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях»

(денна форма навчання «Правоохоронна діяльність»)

№	Назви тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Тренінг, КПЗ	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1 «Поняття та сутність екстремальності, екстремальних ситуацій у правоохоронній діяльності»							
1.	Поняття та сутність екстремальності. Основні концепції визначення екстремальної поведінки	2		8	3	1	Кейсові завдання
2.	Психологічні та організаційно-функціональні особливості екстремальної поведінки	4	2	14			Кейсові завдання
3.	Психологічні чинники діагностики та профілактики станів психоемоційної напруженості в екстремальній поведінці	4	2	18			Змістовий модуль
Змістовий модуль 2 «Поведінка працівників правоохоронних органів в екстремальних умовах»							
4.	Поведінка працівників правоохоронних органів в екстремальних умовах	4	2	10	3	1	Кейсові завдання
5.	Особиста безпека правоохоронця	4	2	16			Поточне тестування
6.	Тактичні дії працівників поліції та типові недоліки, допущені при виникненні екстремальних умов	2	2	16			Поточний контроль
7.	Поняття, риси та особливості «стресостійкості»	4	2	9		1	Кейсові завдання
8.	Формування опановуючої поведінки у працівників правоохоронних органів	4	2	8			Змістовий модуль
Разом		28	14	99	6	3	

(заочна форма навчання «Правоохоронна діяльність»)

№	Назви тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1 «Поняття та сутність екстремальності, екстремальних ситуацій у правоохоронній діяльності»						
1.	Поняття та сутність екстремальності. Основні концепції визначення екстремальної поведінки	4	2	18		Кейсові завдання
2.	Психологічні та організаційно-функціональні особливості екстремальної поведінки			16		Кейсові завдання
3.	Психологічні чинники діагностики та профілактики станів психоемоційної напруженості в екстремальній поведінці			16		Змістовий модуль
Змістовий модуль 2 «Поведінка працівників правоохоронних органів в екстремальних умовах»						
4.	Поведінка працівників правоохоронних органів в екстремальних умовах	4	2	18		Кейсові завдання
5.	Особиста безпека правоохоронця			18		Кейсові завдання
6.	Тактичні дії працівників поліції та типові недоліки, допущені при виникненні екстремальних умов			18		Кейсові завдання
7.	Поняття, риси та особливості «стресостійкості»			18		Кейсові завдання
8.	Формування опановуючої поведінки у працівників правоохоронних органів			16		Змістовий модуль
Разом		8	4	138		

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях»

Практичне заняття №1

Тема 1. Поняття та сутність екстремальності. Основні концепції визначення екстремальної поведінки.

Мета: аналіз поняття «екстремальна ситуація» та поняття «екстремальність», встановлення відмінності між ними; дослідження чинників виникнення екстремальної поведінки та з'ясування концепцій детермінації екстремальної поведінки.

Питання для обговорення:

1. Поняття та види екстремальних ситуацій.
2. Екстремальні ситуації в професійній діяльності.
3. Основні чинники виникнення екстремальності та екстремальної поведінки.
4. Екстремальні фактори психогенного ризику.
5. Основні теорії (концепції) визначення екстремальної поведінки.

Практичне заняття №2

Тема 2. Психологічні та організаційно-функціональні особливості екстремальної поведінки.

Мета: поглибити знання про особливості екстремальної поведінки, з'ясувати типові стресори професійної діяльності, встановити особливості психоемоційних станів людини, яка потрапила в екстремальну ситуацію.

Питання для обговорення:

1. Характеристика різновидів екстремальної поведінки людини в професійній сфері.
2. Деструктивні наслідки екстремальності щодо мотиваційних та конативних складових діяльності.
3. Стани психоемоційної напруженості.
4. Особливості та критерії оцінки стресів.
5. Типові стресори професійної діяльності.
6. Стресові та постстресові емоційні стани.
7. Фрустрація як стан психоемоційної напруженості.
8. Психоемоційний стан внутрішньо особистісного конфлікту.
9. Свідоме та неусвідомлене у виникненні конфлікту.
10. Поняття та характеристики афективних психоемоційних станів. Різновиди афектів: ознаки та особливості проявів.

Практичне заняття №3

Тема 3. Психологічні чинники діагностики та профілактики станів психоемоційної напруженості в екстремальній поведінці.

Мета: характеристика методів аналізу психоемоційної напруженості та способів надання допомоги особам, які потрапили в екстремальні ситуації.

Питання для обговорення:

1. Різновиди і моделі діагностики і профілактики психоемоційної напруженості.
2. Основні методологічні підходи в організації допомоги в подоланні наслідків екстремального впливу.
3. Робота з психічною травматизацією під час події і після неї.

4. Психологічна інтервенція: поняття та сутність.
5. Психологічний дебрифінг та дефюзинг. Технологія ДПРО.

Практичне заняття №4

Тема 4. Поведінка працівників правоохоронних органів в екстремальних умовах.

Мета: засвоєння студентами основних типів поведінки працівників органів охорони правопорядку в екстремальних умовах.

Питання для обговорення:

1. Надання характеристики усієї бази нормативно-правових актів, які регулюють здійснення правоохоронної діяльності.
2. Визначення необхідності навиків поведінки в екстремальних ситуаціях при здійсненні правоохоронної діяльності.
3. Перелік навиків поведінки в екстремальних ситуаціях при виконанні службових обов'язків працівниками правоохоронних органів.

Практичне заняття №5

Тема 5. Особиста безпека правоохоронця.

Мета: формування знань про навички та вміння, необхідні для забезпечення особистої безпеки працівника правоохоронного органу.

Питання для обговорення:

1. Визначення умов впливу професійної діяльності на особисту безпеку правоохоронця.
2. Характеристика змісту впливу професійної діяльності на особисту безпеку правоохоронця.
3. Характеристика форм впливу професійної діяльності на особисту безпеку правоохоронця.
4. Визначення ступеня професійної захищеності працівника органу охорони правопорядку.

Практичне заняття №6

Тема 6. Тактичні дії працівників поліції та типові недоліки, допущені при виникненні екстремальних умов.

Мета: формування навичок дій правоохоронців в екстремальних ситуаціях.

Питання для обговорення:

Обговорення тактичних дій працівників правоохоронних органів та відпрацювання їх на практиці, розгляд, участь та аналіз ситуацій, в які можуть потрапити працівники правоохоронних органів.

Практичне заняття №7

Тема 7. Поняття, риси та особливості «стресостійкості».

Мета: формування навичок стресостійкості у студентів, як у майбутніх працівників поліції.

Питання для обговорення:

1. Визначення та характеристика поняття «стресостійкість».
2. Ознаки стресостійкості.

3. Способи формування стресостійкості.
4. Особливості та значення стресостійкості в роботі працівника правоохоронного органу.

Практичне заняття №8

Тема 8. Формування опановуючої поведінки у працівників правоохоронних органів.

Мета: засвоїти курс «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях» та забезпечити досягнення опановуючої поведінки у студентів.

Питання для обговорення:

1. Напрямки вирішення стресонасиченої ситуації.
2. Поняття «копінг-поведінки».
3. Підходи у вирішенні проблеми опанування стресом.
4. Нейтралізація дії стресу та її методи. Корекція та відновлення ресурсів.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Варіанти КПЗ з дисципліни «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях»

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) — форма організації навчання, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. КПЗ виконують студенти самостійно під керівництвом викладачів, це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих у процесі лекційних, практичних занять.

КПЗ видається студенту у перші два тижні навчання та виконується впродовж семестру, відповідно до встановлених графіків, дотримання яких є необхідною умовою допуску до здачі змістових модулів.

Для контролю за виконанням КПЗ студент веде робочий зошит. КПЗ оцінюється за стобальною шкалою і складає 20 % підсумкового бала з дисципліни.

1. Теоретична складова

Наукова доповідь з теми (на вибір із запропонованої тематики)

1. Психологічна характеристика екстремальних ситуацій у правоохоронній діяльності.
2. Характер і види екстремальних ситуацій.
3. Психологічний вплив екстремальних ситуацій на особистість працівників правоохоронних органів.
4. Копінг-поведінка: поняття та особливості.
5. Особистість в екстремальних та кризових ситуаціях.
6. Місце та роль діяльності психолога в правоохоронних органах.
7. Афект: поняття, види, значення.
8. Емоційне напруження правоохоронця в екстремальних ситуаціях.
9. Фрустрація як стан психоемоційної напруженості.
10. Загальна характеристика станів психоемоційної напруженості.
11. Значення та роль предмету «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях» в діяльності поліції.
12. Професійна деформація правоохоронця.
13. Міжнародний досвід у сфері поведінки поліцейського в екстремальних ситуаціях.
14. Методи профілактики станів психоемоційної напруженості.
15. Екстремальна підготовка – необхідний елемент формування правоохоронця-професіонала.
16. Екстремальна обученість працівника правоохоронного органу.
17. Морально-психологічна підготовка до дій в екстремальних умовах.
18. Психологічна реабілітація після виходу із екстремальної ситуації.
19. Міжнародна практика психологічної реабілітації.

20. Правовий статус працівника правоохоронного органу.

II. Практична складова

Розв'язати практичну ситуацію

1. Гуляючи ввечері близько 23 години Ви помітили, як троє невідомих осіб розпивають алкогольні напої, висловлюються нецензурною лайкою, голосно себе ведуть. Які Ваші дії у даній ситуації?

7. Самостійна робота

Денна форма «Правоохоронна діяльність»

№ п/п	Тематика	Кількість годин
1	Поняття та сутність екстремальності. Основні концепції визначення екстремальної поведінки	8
2	Психологічні та організаційно-функціональні особливості екстремальної поведінки	14
3	Психологічні чинники діагностики та профілактики станів психоемоційної напруженості в екстремальній поведінці	18
4	Поведінка працівників правоохоронних органів в екстремальних умовах	10
5	Особиста безпека правоохоронця	16
6	Тактичні дії працівників поліції та типові недоліки, допущені при виникненні екстремальних умов	16
7	Поняття, риси та особливості «стресостійкості»	9
8	Формування опановуючої поведінки у працівників правоохоронних органів	8
Разом		99

Заочна форма «Правоохоронна діяльність»

№ п/п	Тематика	Кількість годин
1	Поняття та сутність екстремальності. Основні концепції визначення екстремальної поведінки	18
2	Психологічні та організаційно-функціональні особливості екстремальної поведінки	16
3	Психологічні чинники діагностики та профілактики станів психоемоційної напруженості в екстремальній поведінці	16
4	Поведінка працівників правоохоронних органів в екстремальних умовах	18
5	Особиста безпека правоохоронця	18
6	Тактичні дії працівників поліції та типові недоліки, допущені при виникненні екстремальних умов	18
7	Поняття, риси та особливості «стресостійкості»	18
8	Формування опановуючої поведінки у працівників правоохоронних органів	16
Разом		138

8. Тренінг з дисципліни

Трeнінг (англ. *training*) — це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Тренування (від англ. to train — виховувати, навчати) — комплекс вправ для тренування в чому-небудь. Тренування — система підготовки організму людини з метою пристосування його до підвищених вимог і складних умов роботи й життя.

Порядок проведення тренінгу

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.

3. **Практична частина** реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

4. **Підведення підсумків.** Обговорюються результати виконання завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика тренінгу:

1. Особиста безпека правоохоронців.
2. Поняття, риси та особливості стресостійкості.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

В процесі вивчення дисципліни «Навики поведінки в екстремальних ситуаціях» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- лекційні заняття;
- практичні заняття;
- кейсові завдання;
- поточне тестування;
- змістовий модуль;
- виконання КПЗ;
- залік;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Навики поведінки в екстремальних ситуаціях” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3 (залік)
--------------------	--------------------	----------------------------

30%	40%	30%
1. Усне опитування під час заняття (3 теми по 10 балів = 30 балів)	1. Усне опитування під час заняття (5 тем по 10 балів = 50 балів)	1. Написання та захист КПЗ = 100 балів
2. Письмова робота = 70 балів	2. Письмова робота = 30 балів	Виставлення заліку за результатами роботи
	3. Виконання самостійної роботи студента – 20 балів	

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Вид методичного забезпечення	Номер теми
1	Опорний конспект лекцій	1-8
2	Нормативні матеріали	1-8
3	Електронний варіант лекцій	1-8

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Законодавство:

1. Конституція України від 28 червня 1998 р. (редакція 4 лютого 2011 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 25. - Ст. 131.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної ради України. – 2013. - № 9-10. - Ст. 88.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права ООН від 16 грудня 1966 р. (редакція від 19 жовтня 1973 р.). [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р. / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.igfm.org.ua/dokumenti/m-zhnarodnii-pakt-pro-ekonom-chn-sots-aln-kulturn-prava?page=7>
6. Про посилення правового захисту працівників правоохоронних органів : Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 18 січня 1991 року № 647-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 7. – Ст. 45.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № VIII. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379).
8. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 № 3781-XII.

Література:

1. Шевченко Т. В. Критеріальні дослідження ефективності дій малих оперативних груп / Т.В. Шевченко // Збірник тез доповідей VIII Науково-практичної Конференції «Наукове забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України», 30 березня 2017 р. Харків : НАНГУ, 2017. С. 127–130.
2. Шевченко Т. В. Екстремальні умови під час виконання повноважень поліцейськими та їх вплив на гарантування особистої безпеки поліцейського. Право і суспільство. 2017. № 2, ч. 2. С. 135–139.
3. Баранова Н.О. Основні напрями зниження рівня фізичних і психологічних втрат серед працівників органів внутрішніх справ / Баранова Н.О., Делія Ю.В. // Психологические технологии в экстремальных видах деятельности : материалы IV междунар. науч.-практ. конф., г. Донецк, 22-23 мая 2008 г. – Донецк: Донецкий юрид. ин-т ЛГУВД им. Э.А. Дидоренко, 2008. – С. 300 – 302.
4. Беззубов Д.О. До поняття надзвичайної події в безпеці ОВС України / Д. О. Беззубов // Міліція України. – 2012. – № 11/12 . – С. 18 – 19
6. Ваврик Т.Ю. Напрями аутопрофілактики дистресу працівників ОВС / Т.Ю. Ваврик // Становлення особистості професіонала: перспективи й розвиток : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 19 лют. 2010 р. – Одеса: ОДУВС, 2010. – С. 51 – 52
7. Валаш Л.А. Поведінка правоохоронця в екстремальних ситуаціях / Л. А. Валаш // Становлення особистості професіонала: перспективи й розвиток : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 19 лют. 2010 р. – Одеса: ОДУВС, 2010. – С. 52 – 54
8. Василенко М.М. Психологічний стрес у професійній діяльності працівників органів внутрішніх справ / М.М. Василенко // Становлення особистості професіонала: перспективи й розвиток : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 19 лют. 2010 р. – Одеса: ОДУВС, 2010. – С. 56 – 58
9. Власенко І.В. Проблеми особистої безпеки працівників правоохоронних органів // Проблеми вдосконалення професійної майстерності працівників ОВС в бойовій підготовці: матеріали науково-практичної конференції, м. Одеса, 31 жовт. 2008 р. – Одеса: ОДУВС, 2008. – С. 11 – 13
10. Гіренко С. П. Соціально – професійні чинники формування конфліктологічної культури працівників органів внутрішніх справ // Становлення особистості професіонала: перспективи й розвиток : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 19 лют. 2010 р. – Одеса: ОДУВС, 2010. – С. 69 – 72
11. Делікатний С.К. Формування психологічної готовності співробітників ОВС до забезпечення особистої безпеки в екстремальних ситуаціях оперативно- службової діяльності /

Делікатний С.К., Половнікова Ж.Ю. // Вісн. університету внутрішніх справ. – 1999. – № 8. – С. 224 – 235.

12. Журавльова Л. П. Психологія емпатії: монографія / Лариса Петрівна Журавльова. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – 328 с.

13. Забезпечення особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ при виконанні службових обов'язів : наук.-практ. рек. / [Г. Ю. Юхновець, В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко та ін.]. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 1999. – 72 с.

14. Козяр М.М. Професійна підготовка до діяльності в екстремальних умовах : навч. посіб / М.М. Козяр. – Львів: ЛДУ БЖЖД, 2009. – 220 с.

15. Мілорадова Н. Е., Доценко В.В. Екстремальна підготовка – необхідний елемент формування правоохоронця-професіонала // Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання: матеріали міжнар. Науково-практичної конференції присвяченні пам'яті професора С.П. Бочарової, 30 бер. 2017 р. – Харків.

16. Криволапчук В. О., Тодуров І.М., Бондарчук М.Т., Юрченко А.В., Шаповалов О.В. Особиста безпека: Навч.-практ. Посіб. – К.: ВПЦ МВС України, 2006. – 169 с.

17. Клименко І.В. Психологічний супровід формування толерантності як необхідної компетенції професійної підготовки майбутніх правоохоронців // Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання: матеріали міжнар. Науково-практичної конференції присвяченні пам'яті професора С.П. Бочарової, 30 бер. 2017 р. – Харків

18. Основи протистояння правопорушникам в екстремальних умовах. Навчально-методичний комплекс для слухачів навчально-наукового інституту управління. – К., 2011. – 13 с.

19. Психологія безпеки професійної діяльності в системі МВС України. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка, 2012. – 200 с.

20. Цільмак О.М. Основні положення психофізичної підготовки працівників національної поліції // Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання: матеріали міжнар. Науково-практичної конференції присвяченні пам'яті професора С.П. Бочарової, 30 бер. 2017 р. – Харків.

22. Шаповалов Б.Б. Професійна підготовка до протидії злочинцю в екстремальних умовах / Б.Б. Шаповалов, І.В. Рогоза // Бизнес и безопасность. – 2012. – № 2. – С. 87.

23. Б. Б. Шаповалов Психолого-педагогічні особливості підготовки майбутніх правоохоронців до безпечної діяльності в екстремальних ситуаціях. / Б. Б. Шаповалов, М. Х. Хасанов, В. С. Бажанюк – К.: Інститут обдарованої дитини, 2015 – 114 с.

24. Швець Д.В. Психічна стійкість працівника поліції як основа готовності до службової діяльності в екстремальних ситуаціях // Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання: матеріали міжнар. Науково-практичної конференції присвяченні пам'яті професора С.П. Бочарової, 30 бер. 2017 р. – Харків

25. Шинкаренко І.О. Соціально-психологічна характеристика натовпу та її використання у оперативно-службовій діяльності працівників ОВС // Науковий вісник ДДУВС №1. – 2014. – С. 275-285.

26. Шинкаренко І.О. використання методів психологічного впливу на натовп працівниками міліції під час масових заходів, що можуть привести до порушень порядку // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, Харків: ХНУВС, 2014, С. 198-201.

27. Шинкаренко І.О. Напрями формування психологічної готовності працівників міліції та бійців національної гвардії до виконання службово-бойових задач в екстремальних умовах // Науковий вісник ДДУВС - №1. – 2015. – С. 164-172.

28. Шинкаренко І.О. Напрямки наукових досліджень спрямованих на формування системи психологічного забезпечення службово-бойової діяльності працівників поліції до виконання задач в екстремальних умовах // Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ: проблеми теорії та практики: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції – Дніпропетровськ : ДДУВС, 2015. – С.52-56.

29. Шинкаренко І.О. Психологічна характеристика службово-бойової діяльності поліції особливого призначення // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального

розвитку держави: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, Харків: ХНУВС, 2015, С. 231-236.

30. Шинкаренко І.О Проблеми попередження постстресових станів та усунення стресогенних факторів під час дій працівників поліції в умовах антитерористичної операції // Протидія проявам тероризму, екстремізму, сепаратизму та нелегальній міграції в сучасних умовах: стан, проблеми та перспективи: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Дніпро ДДУВС, 2016, С. 283-286.

Додаткова література

31. Шинкаренко І.О. Психологічні засади виявлення активних учасників масових порушень громадського порядку працівниками кримінальної поліції // Науковий журнал ОДУВС «Південноукраїнський правничий часопис», 2017 - №1, С. 89-92.

32. Шинкаренко І.О. Посттравматичні стресові розлади у співробітників ОВС, що брали участь у зоні проведення антитерористичної операції // Актуальні питання забезпечення публічного порядку та безпеки в сучасних умовах: вітчизняний та міжнародний досвід: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Дніпро ДДУВС, 2017, С. 147-149.

33. Шинкаренко І.О Страх та попередження і психологічна корекція постстресових станів працівників ОВС // Посттравматичний стрес: дорослі, діти та родини в ситуації війни : Збірник фахових статей Міжнародної міждисциплінарної асамблеї, 2017, - Том. 1

34. Averill, J.R. Emotions as mediators and as products of creative activity / J.R. Averill. In J.Kaufman & J.Baer (Eds.). Creativity across domains: Face of muse. – Mahwah, N.Y.: Erlbaum, 2005. – P. 225–243.

35. Lazarus R. S. Emotion and adaptation / Richard S. Lazarus. – New York: Oxford University Press, 1991. – 334 p.

36. Messina Ph. Preparing for Your Worst Nightmare: Confronting the Cop Killer // The Law Enforcement Trainer. – V.17. – № 4. – July/August, 2002. – P. 38 – 40.

37. Wisniewski Bernard, Pronco Jaroslaw. Police in Critical Situations // Internal Security 1/ 2010. - p. 115 – 120.